

KVALITETSDEKLARATION

Personer lagförda för brott

Ämnesområde

Rättsväsende

Statistikområde

För brott lagförda personer

Produktkod

RV0201

Referenstid

Statistiken över personer lagförda för brott avser referensperioden 2023.

Statistikens kvalitet	3
1 Relevans	3
1.1 Ändamål och informationsbehov	3
1.1.1 Statistikens ändamål	3
1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov	3
1.2 Statistikens innehåll	4
1.2.1 Objekt och population	4
1.2.2 Variabler	4
1.2.3 Statistiska mått	6
1.2.4 Redovisningsgrupper	6
1.2.5 Referenstider	6
2 Tillförlitlighet	7
2.1 Tillförlitlighet totalt	7
2.2 Osäkerhetskällor	7
2.2.1 Urval	7
2.2.2 Ramtäckning	7
2.2.3 Mätning	8
2.2.4 Bortfall	8
2.2.5 Bearbetning	8
2.2.6 Modellantaganden	9
2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig	9
3 Aktualitet och punktlighet	9
3.1 Framställningstid	9
3.2 Frekvens	9
3.3 Punktlighet	9
4 Tillgänglighet och tydlighet	10
4.1 Tillgång till statistiken	10
4.2 Möjlighet till ytterligare statistik	10
4.3 Presentation	10
4.4 Dokumentation	10
5 Jämförbarhet och sammanvändbarhet	10
5.1 Jämförbarhet över tid	10
Förändringar år 2023	10
Förändringar 2021	11
Förändringar 2020	11
Förändringar 2018	12
Förändringar 2016	12
Förändringar 2015	14
Förändringar 2013	15
Förändringar 2012	15
Förändringar 2011	16
Förändringar 2010	17
Förändringar 2009	17
Förändringar 2007	17
Förändringar 2005	18
Förändringar 2004	18
Förändringar 2002	18
Förändringar 2002	19
Förändringar 1999	19

Förändringar 1998	19
Förändringar 1997	19
Förändringar 1995	19
Förändringar 1994	20
Förändringar 1990	20
Förändringar 1987	20
Förändringar 1972	20
5.2 Jämförbarhet mellan grupper	20
5.3 Samanvändbarhet i övrigt	23
5.4 Numerisk överensstämmelse	23
Allmänna uppgifter	23
A Klassificeringen Sveriges officiella statistik	23
B Sekretess och personuppgiftsbehandling	23
C Bevarande och gallring	23
D Uppgiftsskyldighet	24
E EU-reglering och internationell rapportering	24
F Historik	24
G Kontaktuppgifter	24

Statistikens kvalitet

1 Relevans

1.1 Ändamål och informationsbehov

1.1.1 Statistikens ändamål

Statistikens syfte är att ge en övergripande bild av nivån, fördelningen och utvecklingen av de lagföringsbeslut som fattas av åklagare och domstolar samt de ordningsböter som utfärdas av polisen.

Ändamålet med statistiken över personer lagförda för brott är att ge statistiskt underlag för insyn i, granskning av och uppföljning av rättsväsendets lagförande och dömande verksamhet.

1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov

Statistikens huvudanvändare är: Justitiedepartementet; Riksrevisionen; Statskontoret och Riksdagens utredningstjänst; statliga myndigheter främst inom rättsväsendet; utbildningsväsendet; internationella organ; samt massmedier och allmänheten.

Statistiken används i huvudsak som underlag för forskning och utredning, granskning, uppföljning, analys och planering, samt för allmän information. Vidare används statistiken för rapportering på internationell nivå bland annat till Eurostat och FN.

I de fall användarna önskar statistik som är så detaljerad att den skulle riskera att röja enskilda individer kan den publicerade statistiken inte till fullo tillgodose användarnas behov.

1.2 Statistikens innehåll

Målstorheterna för statistiken över personer lagförda för brott är av fyra slag:

- Antals- och andelsuppgifter avseende lagföringsbeslut under referensåret.
- Antalsuppgifter avseende lagförda brott under referensåret.
- Antalsuppgifter avseende lagförda personer under referensåret.
- Antalsuppgifter avseende godkända ordningsbotsförelägganden under referensåret.

1.2.1 Objekt och population

Följande målpopulationer och målobjekt ingår i 2023 års statistik över personer lagförda för brott.

- *Lagföringsbeslut* med *lagföringsbeslut* som målobjekt. Observationsobjektet motsvarar målobjektet och hämtas från lagföringsregistret där varje lagföringsbeslut utgör en post.
- *Lagförda brott* med *brott* som målobjekt. Observationsobjektet definieras utifrån samtliga lagförda brott i de lagföringsbeslut som har fattats under referensåret.
- *Lagförda personer* med *personer* som målobjekt. Observationsobjektet definieras utifrån lagföringsbesluten.
- *Godkända ordningsbotsförelägganden* med *ordningsbotsförelägganden* som målobjekt. Observationsobjekten motsvarar målobjekten och hämtas från en fil där varje ordningsbotsföreläggande utgör en post.

1.2.2 Variabler

Följande variabler redovisas i lagföringsstatistiken:

Lagföringstyp redovisas i statistiken med kategorier *domslut*, *strafföreläggande* och *åtalsunderlåtelse*.

Typ av brott redovisas i statistiken efter alla brott i brottsbalken samt brott i specialrättsliga författningar. Observationsvariabeln härleds från de lagrum som anges i lagföringsbesluten.

Ålder observationsvariabeln härleds från personnumret.

Kön avser juridiskt kön.

Typ av påföljd redovisas i statistiken efter samtliga brottmålsåtgärder liksom tillämpning av *fri från påföljd* (30 kap 6 § brottsbalken) och *påföljdseftergift* (29 kap 6 § brottsbalken). Även *förordnande om påföljd* enligt 34 kap 1 § 1 p redovisas i statistiken. Observationsvariabeln härleds från de påföljds-koder som anges i lagföringsbeslutet.

Typ av domslut redovisas i statistiken som fällande dom efter *påföljd* eller som *frikännande domar/åtal ogillas*.

Huvudbrott redovisas i statistiken efter alla brott i brottsbalken samt efter vissa specialrättsliga författningar. Ett och samma lagföringsbeslut kan omfatta flera brott. Huvudbrottet är det brott i lagföringsbeslutet som har den strängaste straffskalan enligt gällande lagstiftning. Om flera brott i ett lagföringsbeslut har samma straffskala, väljs huvudbrottet slumpmässigt

bland dessa. Observationsvariabeln härleds från de lagrum som anges i lagföringsbesluten.

Huvudpåföljd redovisas i statistiken efter samtliga brottmålpåföljder. Ett och samma lagföringsbeslut kan omfatta flera påföljder. Huvudpåföljden är den mest ingripande påföljden i lagföringsbeslutet. Undantag gäller när det förekommer fler påföljder och det finns referenser mellan påföljder och brott i lagföringen. I sådana fall väljs alltid den påföljd som refererar till huvudbrottet som huvudpåföljd. Påföljdernas ingripandegrad bygger dels på vad som anges i rättegångsbalken, dels på en värdering av ingripandegrad som har gjorts av Brå. Observationsvariabeln härleds från de påföljdskoder som anges i lagföringsbeslutet.

Region redovisas i statistiken efter sju regioner med kategorierna *Nord, Mitt, Stockholm, Öst, Väst, Syd* och *Bergslagen*. Observationsvariabeln härleds från den åklagarkammare eller tingsrätt som har fattat beslutet.

Fängelse tidens längd redovisas i statistiken uppdelad efter månader och år.

Strafftidens längd avser påföljden *sluten ungdomsvård* och redovisas i statistiken uppdelad efter månader.

Tidigare lagföringar redovisas i statistiken efter antal lagföringar de senaste tio åren. Observationsvariabeln härleds från tidigare lagföringsbeslut som ingår i lagföringsregistret.

Utvisningsbeslut i dom redovisas i statistiken efter antal utvisningsbeslut i dom.

Brottstidpunkt redovisas i statistiken efter det år då brotten begicks.

Typ av böter redovisas i statistiken med kategorierna *dagsböter, penningböter* och *normerande böter*. Observationsvariabeln härleds från de påföljdskoder som anges i lagföringsbeslutet.

Bötespåföljdens storlek redovisas i statistiken efter antal dagsböter eller penningbotens bötessumma.

Lagrum för beslut om åtalsunderlåtelse redovisas i statistiken efter det lagrum enligt vilket åtalsunderlåtelsen har meddelats.

Tingsrätt redovisas i statistiken efter de tingsrätter där lagföringsbesluten har fattats.

Åklagarkammare redovisas i statistiken efter de åklagarkammare där lagföringsbesluten har fattats.

Typ av överträdelse avseende ordningsbotsförelägganden redovisas i statistiken efter ett antal olika förseelser. Observationsvariabeln härleds ur Polisens ordningsbetskoder.

Även om mål- och observationsvariabler överensstämmer väl, föreligger en principiellt viktig skillnad: målvariablerna avser de förhållanden som skulle gälla om informationen var perfekt registrerad, medan observationsvariablerna avser de förhållanden som faktiskt finns registrerade.

1.2.3 Statistiska mått

I lagföringsstatistiken redovisas i huvudsak totalsummor av storheter (med antal och andel som vanligaste typ).

Medelvärden redovisas också avseende genomsnittligt utdömd fängelse- respektive strafftid för sluten ungdomsvård.

1.2.4 Redovisningsgrupper

Lagföringsstatistiken indelas efter olika redovisningsgrupper beroende på vilket objekt som redovisas.

Lagföringsbeslut indelas efter:

- *lagföringstyp*
- *typ av brott/huvudbrott*
- *ålder*
- *kön*
- *typ av påföljd*
- *typ av domslut*
- *huvudpåföljd*
- *region*
- *fängelse- tidens längd*
- *straff- tidens längd*
- *tidigare lagföringar*
- *utvisningsbeslut i dom*
- *typ av böter*
- *bötespåföljdernas storlek*
- *lagrum för beslut om åtalsunderlåtelse*
- *tingsrätt*
- *åklagarkammare*

Lagförda brott indelas efter:

- *lagföringstyp*
- *typ av brott*
- *ålder*
- *kön*

Lagförda personer indelas efter:

- *kön*
- *huvudbrott*
- *huvudpåföljd*

Godkända ordningsbotsförelägganden indelas efter:

- *ålder*
- *kön*
- *typ av förseelse*

1.2.5 Referenstider

Referensperioden för statistiken över personer lagförda för brott är 2023.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Statistiken över personer lagförda för brott är en totalundersökning. Statistiken bygger på uppgifter som har registrerats i åklagarnas ärendehanteringssystem Cåbra, tullåklagarnas ärendehanteringssystem Envis samt i domstolarnas ärendehanteringssystem Vera samt registreringsverktyget DiBa. Underlaget till statistiken över godkända ordningsbotsförelägganden levereras separat i en fil från Polisen och bygger på uppgifter som registrerats i Polisen ärendehanteringssystem för ordningsbotsförelägganden – ORBIT.

Tillförlitligheten är dock beroende av att de uppgifter som levereras till Brå är riktiga. Det huvudsakliga tillförlitlighetsproblemet uppstår därför vid registrering och bearbetning av uppgifterna. Kontroller görs regelbundet för att minimera dessa fel och bedömningen är därför att tillförlitligheten i statistiken över personer lagförda för brott på det hela taget är god och att de redovisade statistikvärdena skattar sina målstorheter väl.

2.2 Osäkerhetskällor

En källa till osäkerhet är att brister i registreringen av lagföringsbeslut gör att statistiken över personer lagförda för brott inte exakt speglar de lagföringsbeslut eller de godkända ordningsbotsförelägganden som fattas under ett kalenderår.

Ytterligare en felkälla är de bearbetningsfel som kan uppstå i samband med bearbetningen av underlaget, både externt hos levererande myndighet och internt på Brå.

2.2.1 Urval

Statistiken över personer lagförda för brott är totalräknad och därmed inte behäftad med urvalsosäkerhet.

2.2.2 Ramtäckning

Rampopulationen utgörs av samtliga lagföringsbeslut avseende referensåret som registrerats i åklagarnas ärendehanteringssystem Cåbra, tullåklagarnas ärendehanteringssystem Envis samt i domstolarnas ärendehanteringssystem Vera samt registreringsverktyget DiBa.

Undertäckning utgörs främst av de lagföringsbeslut som, på grund av eftersläpning i rapporteringen, inte har levererats till Brå när statistiken tas fram. Detta förekommer väldigt sällan sedan införandet av DiBa, som innebär att Brå får uppgifter dagligen direkt från domstolarna. I de undantagsfall DiBa inte gått att använda får Brå som tidigare uppgiften månadsvis via Polisens RI-system. I syfte att fånga upp så många lagföringsbeslut som möjligt, tillämpas tre buffertmånader (1 januari – 31 mars) i produktionen av statistiken. Samtliga lagföringsbeslut med beslutsdatum inom referensperioden och som inkommit till Brå innan den 31 mars året efter referensperioden ingår således.

Någon övertäckning, exempelvis till följd av dubbelregistrering av lagföringsbeslut, torde vara ytterst ovanligt och bedöms i princip inte förekomma.

För statistiken över godkända ordningsbotsförelägganden gäller att rampopulationen utgörs av samtliga av Polisen registrerade ordningsbotsförelägganden som har utfärdats och godkänts under referensperioden. Både förelägganden som har utfärdats och godkänts under referensperioden, samt sådana som har utfärdats året innan referensperioden, men godkänts under referensperioden, ingår i rampopulationen. Det senare gäller dock endast om det utfärdade föreläggandet levererats till Brå i föregående års datafil. Det finns således vissa täckningsbrister i statistiken över godkända ordningsbotsförelägganden. Undertäckningen utgörs av sådana ordningsbotsförelägganden som utfärdats tidigare år, men som godkänts under referensåret.

Från och med 2016 års statistik görs uttaget för ordningsbotsföreläggandefilen i början av april. Tidigare år togs filen fram i början av januari.

2.2.3 Mätning

Statistiken över personer lagförda för brott bygger på uppgifter som har registrerats i åklagarnas ärendehanteringssystem Cåbra, i tullåklagarnas ärendehanteringssystem Envis samt i domstolarnas ärendehanteringssystem Vera samt registreringsverktyget DiBa.

I statistiken förekommer felklassificeringar orsakade av skrivfel, felbedömningar och andra användarfel. Logiska kontroller och rimlighetskontroller genomförs rutinmässigt hos Brå för att minimera sådana felkällor.

Vidare genomför Brå återkommande fördjupade kvalitetsstudier, i syfte att säkerställa kvaliteten i den data som levereras. Till exempel genomfördes under 2015 en granskning av i vilken utsträckning den strukturerade informationen (lagrum för brottet) som levererades från domstolarna, avseende brottets allvarlighetsgrad (exempelvis ringa brott, normalgradsbrott och grovt brott), stämde överens med den rubricering som angetts för brottet. I studien kontrollerades även för vilket brott som angetts i den ursprungliga pappersdomen.

2.2.4 Bortfall

Uppgifterna till statistiken över personer lagförda för brott hämtas från administrativa register och objektsbortfallet är litet. I granskningsprocessen kontrolleras mikrodata för partiellt bortfall och korrigeras efter fastställda rutiner. Partiellt bortfall förekommer främst för uppgifter om kön och ålder men är i princip obefintligt rörande brott och påföljd.

2.2.5 Bearbetning

Uppgifterna om lagföringsbeslut handhas av flera olika personer och flera olika system. Tillförlitligheten i materialet är beroende av att uppgifterna som levereras till Brå är riktiga och att Brå får tillgång till samtliga uppgifter. Fel

som uppstår i samband med hanteringen beror bland annat på skrivfel eller på att ofullständiga uppgifter lämnats in.

För att minska de fel som uppstått vid registrering, inläsning och bearbetning granskas materialet alltid med hjälp av kontrollprogram som gör olika typer av logiska kontroller och rimlighetskontroller. Framtagen statistik makrogranskas.

2.2.6 Modellantaganden

Huvudbrott

Ett och samma lagföringsbeslut kan omfatta flera brott. Huvudbrottet är det brott i lagföringsbeslutet som har den strängaste straffskalan enligt gällande lagstiftning. Om fler brott i ett lagföringsbeslut har samma straffskala, väljs huvudbrottet slumpmässigt bland dessa.

Huvudpåföljd

Ett och samma lagföringsbeslut kan omfatta flera påföljder. Huvudpåföljden är den mest ingripande påföljden i lagföringsbeslutet. Undantag gäller när det förekommer fler påföljder och det finns referenser mellan påföljder och brott i lagföringen. I sådana fall väljs alltid den påföljd som refererar till huvudbrottet som huvudpåföljd. Påföljdernas ingripandegrad bygger dels på vad som anges i rättegångsbalken, dels på en värdering av ingripandegrad som har gjorts av Brå.

Både huvudbrotts- och huvudpåföljdsprincipen påverkar statistikens tillförlitlighet såtillvida att lindrigare brott och påföljder underskattas i den statistik som redovisas efter huvudbrott respektive huvudpåföljd.

2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig

Ingen preliminär statistik över personer lagförda för brott tas fram.

3 Aktualitet och punktlighet

3.1 Framställningstid

Statistiken över personer lagförda för brott tas fram cirka fem månader efter referensperiodens utgång. I syfte att fånga upp så många lagföringsbeslut som möjligt, och därigenom minska undertäckningen, tillämpas tre buffertmånader (1 januari – 31 mars) i produktionen av statistiken.

3.2 Frekvens

Den officiella statistiken över personer lagförda för brott publiceras årligen och avser ett kalenderår. Uppgifter avseende domslut, åtalsunderlåtelse och strafförelägganden levereras dagligen och uppgifter avseende godkända ordningsbetsförelägganden levereras en gång per år.

3.3 Punktlighet

Statistiken för 2023 publicerades som planerat den 30 maj 2024.

4 Tillgänglighet och tydlighet

4.1 Tillgång till statistiken

Statistiken över personer lagförda för brott publiceras på Brås webbplats, www.bra.se.

4.2 Möjlighet till ytterligare statistik

Statistik presenterad på annat sätt och efter andra variabler än den statistik som publiceras på Brås webbplats kan tas fram på uppdragsbasis. En särskild blankett för specialbeställningar kan laddas ner under följande länk:

www.bra.se/brott-och-statistik/kriminalstatistik/specialbestallningar

Kostnaden för framställningen uppgår till cirka 920 kr (exkl. moms) per arbetstimme. Vissa uppgifter är sekretesskyddade, varför begäran om datauttag endast kan tillgodoses om den obligatoriska sekretessprövningen medger att uttag kan godkännas.

4.3 Presentation

Statistiken över personer lagförda för brott presenteras i form av tabeller, text och diagram.

4.4 Dokumentation

Dokumentation om statistiken över personer lagförda för brott utgörs dels av dokumentation om mikrodata, dels av dokumentation över arbetsprocesser för granskning och produktion.

5 Jämförbarhet och sam användbarhet

5.1 Jämförbarhet över tid

Verksamheten hos de olika myndigheterna inom rättsväsendet förändras över tid. Förändringarna kan bero på ändringar i lagstiftningen, förändringar i påföljdssystemet, omorganisationer inom rättsväsendet eller andra förändringar av rättsväsendets insatser, resurser eller gängse praxis. Allt detta kan påverka statistiken.

Statistik över lagföringsbeslut och personer lagförda för brott har förts sedan 1830-talet. Åtskilliga förändringar inom rättsväsendet har ägt rum under åren. Ju längre tidsperioder som analyseras, desto troligare är det att man gjort förändringar som påverkar jämförbarheten över tid. Nedan följer en sammanställning av några förändringar inom rättsväsendet och av statistikrutiner som i större eller mindre grad har påverkat statistiken över lagföringsbeslut och personer lagförda för brott.

Förändringar år 2023

Digitalt brottmålsavgörande ny datakälla

Från och med statistikåret 2023 så baseras statistiken gällande domstol på uppgifter från DiBa (Digitalt Brottmålsavgörande). Detta innebär att Brå har fått uppgifter om brottmål direkt från domstolarna och deras eget system för registrering av uppgifter istället för som tidigare via polisens RI. Dock hanteras fortfarande avvikelser genom att uppgifter mottas på samma sätt

som tidigare. Inga beräkningar har förändrats och uppgifterna är likvärdiga varpå statistiken uppskattas vara jämförbar över förändringen.

Förändringar 2021

Ungdomsövervakning ny påföljd

Från den 1 januari 2021 har domstol möjlighet att döma ut påföljden ungdomsövervakning för unga lagöverträdare. Påföljden är tänkt att täppa till en lucka i påföljdssystemet i de fall där en ung person har begått allvarlig brottslighet, men det inte finns tillräckliga skäl för sluten ungdomsvård. Ungdomsövervakning kommer i första hand i fråga för den som vid lagföringstillfället är under 18 år. Den som fyllt 18 men inte 21 år får dömas till ungdomsövervakning endast om det finns särskilda skäl för det. Påföljden utdöms i de fall där varken ungdomsvård eller ungdomstjänst är tillräckligt ingripande påföljder med hänsyn till brottslighetens straffvärde och art samt den unges tidigare brottslighet. Domstolen bestämmer tiden för påföljden till mellan sex månader och ett år och Kriminalvården ansvarar för verkställigheten. Den som dömts till ungdomsövervakning är skyldig att följa en verkställighetsplan som innehåller föreskrifter om rörelseinskränkningar. Antingen förbud att lämna bostaden under helgkvällar och helgnätter (helghemarrest) eller förbud att under vissa tider vara på en viss plats. Förbudet övervakas med fotboja. I påföljden ingår också en skyldighet att regelbundet träffa en särskild koordinator (som utses av Kriminalvården) samt förbud mot att använda alkohol eller narkotika. Dessutom kan påföljden innehålla föreskrifter om bland annat skolgång och vård, i syfte att förebygga återfall i brott.

Fel huvudbrott för ett antal lagföringsbeslut

På grund av ett fel vid framställandet av lagföringsstatistiken för år 2020 fick ett antal lagföringsbeslut fel huvudbrott vid publicering av statistiken den 27 maj 2021. Felet omfattade enbart sorteringen av brott i ett mindre antal beslut där fler än ett brott hade angivits i beslutet. Totalt omfattades 164 så kallade huvudbrott. Därtill påverkades även 123 så kallade bibrott (som inte förändrade lagföringsbeslutets huvudbrott). Totalt omfattades 287 huvud- och bibrott. Felet omfattade ett antal brottstyper där brottet antingen överskattades eller underskattades. Framför allt var det olika typer av sexualbrott, bedrägeribrott, häleribrott och övergrepp i rättsak där felet var påtagligt för statistiken. Totalt omfattade felet dock enbart cirka en promille av samtliga lagföringsbeslut i statistiken för år 2020. Det totala antalet lagföringsbeslut eller brott har inte påverkats av felet. Felet korrigerades 2021-10-07. För mer detaljerad information om vad som påverkats se kvalitetsdeklarationen för år 2020 på brås webbplats (www.bra.se/statistik) som korrigerats samma datum.

Förändringar 2020

Covidpandemins påverkan på statistiken

Under första kvartalet av 2020 började covid-19 spridas i Sverige och i världen. Pandemin påverkade samhället under resterande kalenderår 2020. Pandemin har, i olika skeden under året, inneburit att regler och rekommendationer om social distansering har införts, vilket har lett till minskad rörelse och aktivitet i samhället. Pandemin har även påverkat de

brottsutredande myndigheternas verksamhet. Inom Polisen har bland annat utbildningar ställts in och trycket på viss verksamhet, exempelvis kommenderingar till fotbollsmatcher och andra evenemang har minskat. Det har frigjort resurser som tillfälligt har styrts om till yttre tjänst för ökad synlighet på gator och torg och till att utreda brott. Ett minskat resande har medfört att resurser från polisens gränskontrollverksamhet tillfälligt har styrts om till att utreda bedrägeribrott och brott i nära relationer. Även inom Åklagarmyndigheten har utbildningar ställts in, vilket har bidragit till att åklagare i högre utsträckning har arbetat med att utreda äldre ärenden. Från domstolarna rapporterades om inställda rättegångar både under den första och andra vågen av pandemin, men allt eftersom domstolarna hittade nya sätt att genomföra målen bedömdes situationen inte sammantaget haft någon större inverkan på antalet avgjorda mål. Istället ledde den ökade produktionen hos polisen och åklagarna till att flera brottmål inkom och även avgjordes hos domstolarna.

Förändringar 2018

Snabbare lagföring infördes

Under 2018 infördes försöksverksamheten Snabbare lagföring i ett par polisområden i Stockholmsregionen, för att utvidgas till hela region Stockholm 2020. Snabbare lagföring är en ny arbetsmetod med syfte att effektivisera handläggningstider. De brott som omfattas av metoden är av enklare beskaffenhet med högst tre års fängelse, till exempel narkotikabrott, stöld och rattfylleri. Arbetsmetoden innebär att en polispatrull gör klart utredningen direkt när de ingripit mot en misstänkt person. Det leder till att den misstänkte personen redan på plats får böter eller en tid för huvudförhandling i tingsrätten. Brå har utvärderat verksamheten och funnit att den bland annat har haft effekt på de sammantagna handläggningstiderna hos polis och åklagare, medan effekten på andelen lagföringar bedöms vara osäker (Brå 2020:3). Brå har inte analyserat om verksamheten har påverkat statistiken över personer lagförda för brott i riket eller i region Stockholm, dock bör denna beaktas i tolkning av statistiken.

Statistiken presenteras efter juridiskt kön

Från och med 2018 års statistik presenteras resultaten i sammanfattningen indelat efter de lagförda personernas juridiska kön. Den utökade redovisningen är ett led i Brås handlingsplan för jämställhetsintegrering, där ett övergripande effektmål är att kunna ge målgrupperna en mer fullödlig statistisk bild, som tydliggör skillnader och likheter mellan könen.

Förändringar 2016

Straffvarning särredovisas

Från och med 2016 års statistik särredovisas straffvarning i tabellerna över huvudbrott och huvudpåföljd (tabell 420–423 samt tabell 521). Straffvarning är åtalsunderlåtelse som meddelats enligt 17 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL), och kan beslutas för personer som begått brott innan de fyllt 18 år.

Förändrad beräkning av totalt utdömd strafftid

I samband med produktionen av 2016 års statistik ändrades beräkningen av den totalt utdömda strafftiden i tabellerna 430–437. Beräkningen har ändrats för att justera för ett tidigare avrundningsfel. Avrundningsfelet var litet (mindre än 0,05 % för den totalt utdömda strafftiden under 2016) och antas ha haft en marginell inverkan på statistiken. Beräkningen av den totalt utdömda strafftiden påverkar även beräkningen av den genomsnittligt utdömda strafftiden.

Ändring i kategorin trafikbrott

I sammanfattningen av resultaten för 2016 års statistik redovisas kategorin trafikbrott i avsnittet Brottsstrukturen samt i avsnittet Regionala resultat. Under åren 2010–2015 ingick brott mot trafikbrottslagen (lag (1951:649) om straff för vissa trafikbrott) samt brott mot ett urval av övriga vägtrafikförfattningar i kategorin. För att göra redovisningen mer enhetlig har Brå i 2016 års sammanfattning beslutat att brott mot trafikbrottslagen samt brott mot trafikförordningen (trafikförordning (1998:1276)) ska ingå i kategorin. Den nya redovisningen innebär att kategorin trafikbrott utgör en något mindre del av det totala antalet lagföringsbeslut.

Ringa narkotikabrott och narkotikabrott av normalgraden redovisas sammanslaget

Sedan 2015 finns vissa brister i indata från Åklagarmyndigheten (ÅM), som innebär att antalet lagföringsbeslut rörande ringa narkotikabrott respektive narkotikabrott av normalgraden inte kan särredovisas med tillförlitlighet i statistiken för åren 2015–2016. Brå har därför valt att slå ihop redovisningen av de två brottstyperna i flertalet av statistiktabellerna och i sammanfattningen av resultaten för de berörda åren. Därmed är det inte möjligt att fullt ut jämföra uppgifter om ringa narkotikabrott respektive narkotikabrott av normalgraden för åren 2015 och 2016 med tidigare år.

De identifierade bristerna rör uppgifter om narkotikarubricering i meddelade åtalsunderlåtelse och godkända strafförelägganden som leverats från Åklagarmyndigheten. Totalt rör det sig om cirka 600 beslut för 2015 respektive cirka 220 beslut för 2016 av denna typ, där det utifrån tillgänglig data inte gått att säkerställa narkotikabrottets svårighetsgrad. Det ska påtalas att felet varken påverkar redovisningen av antalet narkotikabrott totalt sett eller redovisningen av antalet grova narkotikabrott. De bristande uppgifterna beror på ett konverteringsfel i ärendesystemet Cåbra. ÅM har vidtagit åtgärder för att hantera felet.

Nytt uttag med ordningsbotsförelägganden

På grund av brister i filen med ordningsbotsföreläggande för 2015, kontrollerade Polisen om data och gjorde ett nytt uttag som levererades till Brå i början av juli 2016. Normalt sett tas data över ordningsbotsförelägganden ut i januari. Den senare uttagsperioden innebär att fler förelägganden kan komma att ingå i uttaget som ligger till grund för redovisningen av statistiken för 2015 respektive 2016, vilket i sin tur kan påverka jämförbarheten med tidigare års statistik. Det ökade antalet förelägganden i uttaget kan dels bero på att fler förelägganden med

förseelsedatum och godkännandedatum under referensåret har hunnits registrerats i systemet under tiden mellan det första och det andra uttaget. Det kan också bero på att fler förelägganden med förseelsedatum under referensåret och godkännandedatum året därpå hunnit registrerats i systemet under perioden. Sådana förelägganden sparas hos Brå och publiceras i nästkommande års statistik över godkända ordningsbotsförelägganden.

Det är svårt att mer exakt skatta hur stor en eventuell överskattning till följd av det senare uttaget skulle kunna vara. Det har tillkommit omkring 1 800 förelägganden i den andra filen jämfört med den första. Dessa kan vara sådana med godkännandedatum under 2015 som redovisas i statistiken. Det kan också vara sådana som saknar godkännandedatum, eller som är godkända men som avser 2016, och därför inte redovisas i statistiken för 2015. Därutöver kan förelägganden som saknade godkännandedatum i det första uttaget också ha fått ett godkännandedatum i det andra uttaget. Då ordningsbotförelägganden vanligtvis hanteras relativt skyndsamt är en rimlig bedömning det inte torde röra sig om ett tillskott på mer än ett par tusen förelägganden, det vill säga mindre än en procent än det totala antalet för året.

Antalet förelägganden 2015 minskade med knappt 39 200 jämfört med 2014. En effekt av det senare uttaget är att minskningen skulle ha varit något större om uttaget hade gjorts i januari som planerat. Det rör sig dock om en marginell inverkan.

Från och med 2016 års statistik kommer uttaget för ordningsbotsföreläggandefilen att tas fram hos Polismyndigheten i början av april. Tidigare år togs filen fram i början av januari.

Förändringar 2015

Gärning redovisas i narkotikabrott

Från och med 2015 redovisar lagföringsstatistiken avseende narkotikabrott även gärning. Det innebär en detaljering av statistiken som gör det möjligt att se fördelningen av olika brottsliga gärningar uppdelat på rubricering, utifrån hur grovt brottet anses vara, för narkotikabrotten. Redovisningen utgår från de gärningar som punktats upp i Narkotikastrafflagens (1968:64) första paragraf. Gärningarna listas i lagen utifrån allvarlighetsgrad under sex punkter med överlåtelse först, ned till bruk. Utöver de sex listade gärningarna redovisas i tabellerna även en övrigt kategori för de fall där flera gärningar har angetts för samma brott. Det kan till exempel röra sig om innehav i överlåtelsesyfte som innebär att både punkterna 1 och 6 kan anges för brottet. Gärningsredovisningen återfinns i de flesta tabeller som redovisar brottslagrum.

Region ersatte län

Från och med 2015 års statistik redovisas den regionala lagföringsstatistiken utifrån region. Denna indelning ersätter den redovisning efter län som gällde fram till 2014. Under slutet av 2014 skedde en omorganisation av åklagarmyndighetens verksamhet. Denna förändring ledde till att landets åklagarkamrar delades in i sju åklagarområden. Varje åklagarkammare arbetar normalt mot en närliggande utvald tingsrätt. I statistiken innebär åklagarmyndighetens förändring att redovisningen av den regionala statistiken från och med 2015 års statistik sker utifrån sju regioner; Nord

(tidigare redovisat som Jämtlands, Västerbottens, Norrbottens och Västernorrlands län), Mitt (tidigare redovisat som Uppsala, Gävleborgs och Västmanlands län), Stockholm (tidigare redovisat som Stockholms och Gotlands län), Öst (tidigare redovisat som Södermanlands, Östergötlands och Jönköpings län), Väst (tidigare redovisat som Västra Götalands och Hallands län), Syd (tidigare redovisat som Kalmar, Blekinge, Kronobergs och Skåne län) och Bergslagen (tidigare redovisat som Örebro, Värmlands och Dalarnas län).

Korrigerings av åtalsunderlåtelse

Under 2015 skedde en retroaktiv korrigerings av antalet åtalsunderlåtelse för åren 2012 och 2013. Korrigeringsen gällde ett mindre antal åtalsunderlåtelse som återkallats innan statistiken för dessa år producerades, men som på grund av förändringar i inläsningskontroller, inte tagits bort från urvalet enligt gängse rutin. Korrigeringsen påverkar enbart jämförbarheten mellan den officiella statistiken för åren 2012 och 2013 och eventuellt nya redovisningar av åtalsunderlåtelse för dessa år.

Ändrade tabellrubriker

I samband framtagningen av 2015 års statistik har tabellnamnen i tabellerna 430- 434 ändrats då de tidigare rubrikerna var missvisande. I de nya tabellrubrikerna förtydligas att tabellerna redovisar alla domslut med påföljd fängelse eller slutet ungdomsvård oberoende av om påföljden varit knuten till huvudbrottet eller inte.

Förändringar 2013

Ändringar kapitel 14 i brottsbalken

Den 1 juli 2013 ändrades ett antal brottsrubriceringar kapitel 14 i Brottsbalken. I huvudsak innebar förändringarna att vissa brottsrubriceringar bytte paragraf i kapitlet. Redovisningen i statistiken utgår från klassificeringssystemet Juridisk information (JIF) som idag används av åklagarmyndigheten, men inte av domstolarna. Domstolarna använder sig istället av ett äldre system för att strukturera brottslagrum, vilket varken är lika detaljerat som JIF eller tillåter versionshantering av lagrum. Det senare försvårar för redovisningen i lagföringsstatistiken och innebär att brott som rapporteras med samma paragraf kan peka på två olika rubriceringar beroende på vilket system som används. På Brå tillämpas principen att den senast aktuella brottsrubriceringen ska redovisas i statistiken. Det innebär att brott som rapporterats enligt den äldre strukturen från domstolarna kommer redovisas under den nya paragrafens rubricering oavsett det är denna eller den tidigare rubriceringen i paragrafen som avses. Felet gäller främst brottsrubriceringarna märkesförfalskning, förfalskning av fast märke och brukande av förfalskning och förväntas enbart påverka 2013 års statistik.

Förändringar 2012

Två åklagarkammare hanterar alla trafikmål

Från och med den 1 maj 2012 hanteras trafikmål från hela landet huvudsakligen vid två åklagarkammare i Karlskrona och Örebro. Det innebär att lagföringsbeslut utfärdade av åklagare i huvudsak utfärdas av Åklagarkammaren Karlskrona-trafik och Åklagarkammaren Örebro-trafik. I 2012 års statistik redovisades lagföringsbeslut från dessa kammare på

länsnivå, tillsammans med övriga beslut för Blekinge respektive Jämtlands län. Mellan åren 2013–2014 redovisas dessa två åklagarkammarens lagföringsbeslut i stället i en separat kolumn i länstabellerna. Vid jämförelser över tid av åklagares lagföringsbeslut i olika län bör man således beakta att uppgifterna avseende trafikbrott är högre för Blekinge och Jämtlands län och lägre för övriga län under 2012 än tidigare och senare år. Hur många beslut som fattas vid respektive åklagarkammare framgår av tabellerna 5523a1 och 523a2.

Flera grova brott särredovisas

Grova brott redovisas från och med 2012 års statistik för fler brott än tidigare. Brottbalksbrott redovisas, där det går att särredovisa grovt brott och där fler än 10 lagföringsbeslut har fattats under året. I vissa fall där brottskategorin anses ha ett stort allmänintresse redovisas även grova brott även då färre än 10 lagföringsbeslut har fattats.

Nya tabeller med påföljd fängelse

I samband med produktionen av 2012 års statistik togs ett antal nya tabeller fram avseende domslut med påföljd fängelse efter ålder och fängelsestid i månader.

Uppdaterad version av ärendehanteringssystemet Cåbra

I december 2012 togs en uppdaterad version av Åklagarmyndighetens ärendehanteringssystem Cåbra 2.0 i drift. Detta borde dock endast ha en marginell betydelse för lagföringsstatistiken.

Förändringar 2011

Ny praxis narkotikabrott

Under åren 2011 och 2012 fattades ett antal principiellt viktiga domar i Högsta domstolen gällande straffmätningen av narkotikabrott. Dessa domar låg som underlag för den nya praxis som började tillämpas vid domstolarna under andra halvan av 2011. Effekterna av domstolarnas nya tillämpning av lagen började synas tydligt i statistiken under 2012. Framför allt har förändringen haft effekt på statistiken över fängelsedomar. Till exempel gäller det nivån på den så kallade straffmassan. Dessutom har praxis påverkat rättsväsendets kategorisering av narkotikabrotten, där till exempel innebörden av grovt narkotikabrott har förändrats. Denna förändring har påverkat fördelningen av de påföljder och typer av lagföringsbeslut som fattas vad gäller narkotikabrott.

Nytt format för juridisk information

I november 2011 började Åklagarmyndigheten skicka lagföringsinformation (strafförelägganden och åtalsunderlåtelse) i ett nytt format för juridisk information (JIF). För att kunna ta emot informationen i det nya formatet har Brå infört kopplingar mellan JIF och Brås befintliga statistiksystem. Eftersom införandet skedde i slutet av 2011, och enbart för strafförelägganden och åtalsunderlåtelse, antas detta ha en marginell påverkan på statistiken under detta år. JIF är ett led i utvecklingsarbetet inom Rättsväsendets informationsförsörjning (RIF) och kommer i framtiden att implementeras i samtliga de system inom rättsväsendet som levererar statistikuppgifter till Brå. På sikt,

och i takt med att JIF används i hela rättsväsendet, kommer Brå att utveckla statistiken så att den nya, mer detaljerade informationen kan användas i redovisningen av statistik. Till exempel kommer det att bli möjligt att särredovisa fullbordade brott och försöksbrott.

Förändringar 2010

Nya tidsserier

I samband med produktionen av 2010 års statistik togs ett antal nya tidsserietabeller fram.

Översyn av straffskalor

Inför 2010 års produktion genomförde Brå en översyn av straffskalor i statistiksystemet. En del förändringar i straffskalor i statistiksystemet har gjorts men påverkan på huvudbrottsbestämningen antas vara marginell.

Korrigerig av tabeller som redovisar bötespåföljder

I de fall både dagsböter och penningböter har dömts ut för ett antal brott i samma dom och det utifrån domen inte går att skilja på vilken påföljd som hör till vilket brott, har detta, från och med 2010 års lagföringsstatistik, lösts genom att penningboten kopplas slumpmässigt till ett av de brott i lagföringen som har penningbot i straffskalan. Förändringen kan ha viss påverkan på tabeller som redovisar bötespåföljd (framför allt tabellerna 500, 500B och 500C). Inför 2010 års produktion gjordes även en korrigerig av tabellerna 500, 500B och 500C. Tidigare har tabellerna inte redovisat bipåföljder i de fall både dagsböter och penningböter utdömts i samma lagföring. Från och med 2010 års statistik redovisas även bipåföljden i dessa fall. Bortfallet har under tidigare år varit marginellt, varför ingen korrigerig bakåt i tiden har gjorts.

Förändringar 2009

Nya begrepp lagföringsbeslut och lagförda personer

I 2009 års statistik byttes termerna lagförda personer (brutto) och lagförda personer (netto) ut, mot lagföringsbeslut och lagförda personer. Detta har ingen påverkan på jämförbarheten. Däremot är de nya termerna mer pedagogiska och gör statistiken mer lättförståelig.

Ändringar i redovisningen av statistiken

Från och med 2009 års statistik är fler tabeller än tidigare särredovisade vad gäller kvinnor och män. När det gäller tabeller som redovisar lagföringsbeslut fördelat mellan de olika tingsrätterna respektive åklagarkamrarna redovisas de från och med 2009 års statistik uppdelat på antingen huvudbrott eller huvudpåföljd.

Förändringar 2007

Nytt ärendehanteringssystem hos åklagarmyndigheten

Uppgifter om meddelade åtalsunderlåtelse levereras sedan februari 2007 elektroniskt till Brå ifrån Åklagarmyndigheten (ÅM) nya ärendehanteringssystem Cåbra. Övergången till det nya systemet bedöms endast marginellt ha påverkat lagföringsstatistiken när det gäller åtalsunderlåtelse och strafförelägganden.

Förändringar 2005

Ny sexualbrottslagstiftning

Den 1 april 2005 trädde en ny sexualbrottslagstiftning (6 kap. BrB) i kraft. Syftet med den nya lagstiftningen är dels att förstärka och tydliggöra varje människas absoluta rätt till sexuell integritet och självbestämmande, dels att på olika sätt lyfta fram och förstärka skyddet för barn och ungdomar som utsätts för sexuella kränkningar. Den nya lagstiftningen innebar väsentliga ändringar i flera bestämmelser, men också tillkomsten av helt nya bestämmelser. Därutöver innebar lagändringen bland annat att kravet på dubbel straffbarhet togs bort och att preskriptionstiden för vissa sexualbrott mot barn förlängdes.

Ändringen i lagstiftningen innebär att man inte utan vidare kan jämföra antalet lagförda för olika sexualbrott år 2005 och senare med tidigare år.

Förändringar 2004

Nytt verksamhetssystem hos domstolsverket

Från och med år 2004 erhåller RI-systemet på Rikspolisstyrelsen (RPS), som är det system som förmedlar information från domstolarna till Brå, uppgifter om domar och slutliga beslut från Domstolsverkets verksamhetssystem Vera. Detta system ersatte det tidigare MÅHS-systemet. Enligt tester som gjorts ska systemskiftet inte ha haft någon påverkan på statistiken över lagförda personer.

Förändringar 2002

Fel i åtalsunderlåtelse rörande narkotikabrott

Under år 2002 inrapporterades till Brå vissa felaktiga uppgifter i åtalsunderlåtelse som rörde narkotikabrott. På grund av ett fel i åklagarnas ärendehanteringssystem, Brådis, kom åtalsunderlåtelse som avsåg ringa narkotikabrott att inrapporteras som narkotikabrott av normalgraden. Den felaktiga inrapporteringen har medfört att lagföringsstatistiken för år 2002 överskattar antalet personer som meddelats åtalsunderlåtelse för narkotikabrott av normalgraden på bekostnad av motsvarande antal för ringa narkotikabrott. Åtalsunderlåtelse som rör övriga typer av huvudbrott har påverkats obetydligt av felaktigheterna, och felrapporteringen har ingen påverkan alls på antalet meddelade åtalsunderlåtelse totalt sett. Felaktigheterna har med hjälp av ÅM:s försorg kunnat åtgärdas och tabeller med korrigerade uppgifter kan beställas från Brå.

Ökning av antalet strafförelägganden på grund av systemfel

Under år 2002 hade Tullen ett systemfel som medförde att de tillfälligtvis under detta år blev tvungna att utfärda strafförelägganden för brott som vanligtvis beivras med ordningsbot (t.ex. ringa tullbrott). Systemfelet påverkar statistiken över antalet strafförelägganden för år 2002, som under detta år kom att öka med 7 procent eller 2 700 strafförelägganden i jämförelse med år 2001. En större del av ökningen omfattar strafförelägganden som utfärdats av tullverksåklagare och kan härledas till nämnda systemfel.

Förändringar 2002

Åtalsunderlåtelse från riksåklagaren

Från och med år 2000 började uppgifter om åtalsunderlåtelse levereras på elektronisk väg direkt från Riksåklagaren (RÅ) till Brå i stället för som tidigare via Rikspolisstyrelsen (RPS). De två viktigaste effekterna av denna omläggning är att statistiken över åtalsunderlåtelse började omfatta fler författningar än tidigare och att definitionen av en åtalsunderlåtelse förändrades något.

Förändringar 1999

Det infördes fler författningar som kan medföra ordningsbot

Från och med mars respektive oktober år 1999 kan brott mot större antal författningar än tidigare medföra ordningsbot, vilket påverkar antalet ordningsbot. Det kan också ha effekter på antalet strafförelägganden, då ett antal brott som tidigare skulle ha medfört strafföreläggande i stället beivras genom ordningsbot.

Fler nya påföljder infördes

År 1999 tillkom flera nya påföljder: samhällstjänst i samband med villkorlig dom, ungdomstjänst i samband med överlämnande till vård inom socialtjänsten och slutna ungdomsvård. Tillkomsten av påföljden slutna ungdomsvård gör att siffran över antalet ungdomar dömda till fängelse inte utan vidare kan jämföras med tidigare år.

Förändringar 1998

Nytt redovisningssystem hos åklagarmyndigheten

Under år 1998 införde Åklagarna successivt ett nytt redovisningssystem (EnVis). Uppgifterna om strafförelägganden samlades då in av Riksåklagaren (RÅ) på elektronisk väg och sändes på samma sätt vidare till Brå. Den elektroniska distribueringen av data gjorde att tiden från det att ett strafföreläggande godkänts till det att Brå fick kännedom om detsamma förkortades. Det innebär att något fler strafförelägganden än tidigare inrapporterades innan statistiken togs ut. Statistiken påverkades dock endast marginellt av detta.

Förändringar 1997

Villkorlig dom i strafförelägganden

Från och med år 1997 kan villkorlig dom enskilt eller i kombination med böter utfärdas genom strafföreläggande.

Förändringar 1995

Brå tog över produktionen av rättsstatistiken

Från och med 1995 års statistik tog Brå över bearbetning och produktion av rättsstatistiken från Statistiska centralbyrån (SCB). Brå byggde upp ett nytt produktionssystem med en relationsdatabas och införde något förändrade rutiner. Omläggningen torde endast ha påverkat statistiken marginellt.

Förändringar 1994

Maskinell registrering hos domstolarna

Under perioden 1994-2004 började domstolarna successivt använda ett nytt ärendehanteringssystem (MÅHS). Tidigare skickade domstolarna kopior på domar till RPS som gjorde en optisk inläsning av domarna. Införandet av det nya systemet innebar att uppgifterna i stället registreras maskinellt, vilket gjorde att de fel som orsakas av den tidigare optiska inläsningen försvann.

Förändringar 1990

Åtalsunderlåtelse mot färre författningar

Från och med år 1990 (och före år 1979) redovisas åtalsunderlåtelse mot färre författningar jämfört med åren 1979-1989 då statistiken också innehöll uppgifter om åtalsunderlåtelse för vissa lindriga brott (framför allt mot vägtrafikförfattningar).

Förändringar 1987

Redovisning av utfärdade strafförelägganden som har godkänts under referensåret

Från och med år 1987 redovisas endast utfärdade strafförelägganden som har godkänts under referensåret. Tidigare redovisades samtliga utfärdade strafförelägganden under referensåret oavsett de hade godkänts eller inte. Effekten av ändringen är att något färre strafförelägganden redovisas än tidigare, på grund av tiden mellan utfärdande och godkännande.

Förändringar 1972

Anslutning till Rättsväsendets informationssystem

År 1972 anslöts rättsväsendet till Rättsväsendets informationssystem (RI) vilket innebar en omfattande omläggning av statistikrutinerna. I och med anslutningen till dessa system ligger primärhandlingen (t.ex. domslutet) direkt till grund för statistiken, vilket innebär en förbättring jämfört med tidigare rutiner. Samtidigt ändrades sättet att bestämma huvudbrott.

5.2 Jämförbarhet mellan grupper

Jämförbarhet i produkten

När man tolkar de regionala resultaten i statistiken över personer lagförda för brott bör man tänka på att det i åklagarområdena Syd och Nord sedan 2012 finns åklagarkamrar som enbart arbetar med trafikbrott. Dessa trafikbrottskamrar hanterar ärenden även från andra regioner. Eftersom en stor del av alla lagföringsbeslut består av trafikbrott och eftersom det för många trafikbrott fattas ett lagföringsbeslut av åklagare, påverkar dessa åklagarbeslut fördelningen av antalet beslut i regionredovisningen.

Jämförelser av objektet brott mellan lagföringsstatistiken och andra produkter inom kriminalstatistiken

Inom den officiella kriminalstatistiken finns viss möjlighet till jämförelser på övergripande nivåer mellan statistiken över personer lagförda för brott och övriga produkter inom kriminalstatistiken. En svårighet med sådana jämförelser är dock att lagföringsstatistikens objekt *brott* skiljer sig från motsvarande objekt i andra produkter.

Det är vanligt att man vill jämföra exempelvis statistiken över anmälda respektive handlagda brott med statistiken över lagförda brott i syfte i att få en uppfattning i vad mån de anmälda brotten utmynnat i en fällande dom.

En svårighet med en sådan jämförelse är att objektet *brott* skiljer sig åt i olika avseenden. Exempelvis täcker objektet brott i statistiken över personer lagförda för brott in en större del av de gärningar som är kriminaliserade i Sverige än statistiken över anmälda och handlagda brott som endast täcker ett urval av dessa handlingar. Vidare förekommer skillnader vad gäller antalsräkningsregler och detaljeringsgrad vilket påverkar möjligheter till jämförelse. I statistiken över anmälda och handlagda brott bygger brottsredovisningen strikt på lagarnas disposition, medan det för vissa brott i statistiken över anmälda och handlagda brott även ges annan brottsinformation (exempelvis den brottutsattes kön och ålder, relation till gärningsperson, brottsplats osv.) vid sidan av brottets juridiska klassificering.

Dessa svårigheter föreligger däremot inte i samma utsträckning vid jämförelser av objektet brott i lagföringsstatistiken och i återfallsstatistiken i brott eftersom objektet i dessa produkter baseras på samma datakälla.

Jämförelser av objektet personer i lagföringsstatistiken och andra produkter inom kriminalstatistiken

Kriminalstatistiken innehåller statistik över gärningspersoner i olika delar av rättskedjan. Där ingår uppgifter om personer som är skäligen misstänkta för brott, personer som är föremål för ett lagföringsbeslut, personer som intagits i anstalt eller påbörjat en frivårdspåföljd med övervakning samt personer som återfallit i brott. Möjligheten att följa rättsväsendets hantering av personer i rättskedjan begränsas av om och hur objektet *person* definieras inom de olika produkterna.

En viktig skillnad är att misstankestatistiken redovisar det unika antalet individer som misstänks för brott under ett kalenderår totalt sett¹, oavsett hur många brott personerna misstänks för. I lagföringsstatistiken redovisas antalet lagföringsbeslut som personer har erhållit under ett kalenderår. En och samma person kan således räknas flera gånger i statistiken. I kriminalvårdsstatistiken redovisas dels antalet personer som är inskrivna i anstalt den 1 oktober, vilket motsvarar unika individer, dels antalet verkställighetshändelser (intagningar eller inskrivningar) som personer har haft under ett kalenderår. Även i statistiken över återfall i brott räknas dels antalet unika personer som återfallit i brott efter en så kallad ingångshändelse, dels antalet ingångshändelser personerna har haft totalt sett. När man jämför personer som misstänks för brott, lagförts för brott samt intagits i anstalt behöver man således beakta hur personobjektet har definierats och där det finns alternativ, välja de objekt som ligger definitionsmässigt nära varandra.

Andra omständigheter som påverkar jämförbarheten

Förutom hur statistikens huvudobjekt är definierade finns det flera andra omständigheter som påverkar möjligheterna till jämförelser mellan olika

¹ När personerna delas in efter brottstyp räknas de dock in en gång per typ av brott som de misstänks för under året.

produkter. Några av de mer centrala omständigheterna som man bör tänka på vid jämförelser listas nedan.

- Det faktum att de olika produkterna inom kriminalstatistiken utgör *tvärsnitt* av olika händelser försvårar möjligheterna till jämförelser dem emellan. Det finns olika omständigheter som i detta avseende kan påverka tolkningen av statistiken. För varje händelse i rättskedjan som redovisas i kriminalstatistiken sammanställs statistik för ett kalenderår. På grund av *handläggningstider* kommer dock beslut på vissa brott att ske ett senare år än anmälningssåret. I praktiken ger statistiken således ett årligt tvärsnitt för respektive händelse. Detta faktum har mindre betydelse när man vill belysa flödet från anmälan till handlagt brott för större brottskategorier. Däremot kan det ha betydelse för tolkningen av vissa speciella mindre brottstyper, exempelvis sexualbrott, för vilka brottsutredningen kan ta längre tid. På samma sätt kan ett beslut om lagföring under ett visst år komma att verkställas inom kriminalvården först efterföljande år. Detta gäller i synnerhet om lagföringsbeslutet fattas i slutet av ett kalenderår eller om det överklagas till högre instans.
- En annan svårighet med att följa ett brott genom rättskedjan är att brottet kan *omrubriceras* under rättsprocessen. En händelse som vid anmälningstillfället klassificeras som försök till mord, kan till exempel efter avslutad utredning rubriceras som grov misshandel på stämningsansökan. I detta fall kommer brottet först att räknas som mord i anmälningssstatistiken och sedan som misshandel i statistiken över uppklarade brott. Om åtalet leder till fällande dom kommer brottet därefter att räknas som grov misshandel i statistiken över personer lagförda för brott. Både brottsrubricering och utdömd påföljd i statistiken över personer lagförda för brott kan till följd av överklagande i högre instans komma att ändras.
- Samanvändning med kriminalvårdsstatistiken försvåras av att statistiken över personer lagförda för brott, när det gäller personer dömda i domstol, endast redovisar fällande domar i första instans (tingsrätt). Detta innebär att en person som har dömts av tingsrätten, men frikänts i högre instans, redovisas som dömd i statistiken. Kriminalvårdsstatistiken omfattar däremot endast lagakraftvunna domar och därutöver även utländska domar som verkställs i Sverige.
- Jämförelser mellan lagförings- och kriminalvårdsstatistiken försvåras vidare av att vissa fängelsedömda avtjänar fängelsestraff med intensivövervakning med elektronisk kontroll

Jämförbarhet internationellt

Jämförelser av statistiken över personer lagförda för brott är problematiskt i ett internationellt perspektiv eftersom att det saknas en internationellt harmoniserad standard på området. Statistik över lagföringsbeslut i olika länder påverkas av faktorer som exempelvis rutiner för registrering, insamlings- och bearbetningsrutiner, lagstiftningens utformning, anmälningsbenägenhet liksom av polisen insatser, resurser och prioriteringar samt arbetet hos åklagare och domsolar. Sammantaget innebär detta att jämförelser ska göras med stor försiktighet.

En internationell standard för klassificering av brott (ICCS, International Classification of Crime for Statistical Purposes) är under uppbyggnad inom ramen för ett samarbetsprojekt mellan FN (UNDOC) och EU (Eurostat). Tanken är att denna klassificering i framtiden ska tillämpas vid den internationella rapporteringen av statistik till ovan nämnda organ. Detta kommer på sikt att öka möjligheterna till jämförelser mellan länders statistik. Brottsklassificeringen är dock bara en flera faktorer som skiljer de olika ländernas statistikproduktion åt. Skillnader avseende registreringsrutiner och antalsräkningsregler liksom skillnader i nationell lagstiftning och vilka områden som är kriminaliserade kommer fortfarande att skapa svårigheter vid internationella jämförelser.

5.3 Samanvändbarhet i övrigt

Brås statistik och statistik från rättsväsendet, exempelvis resultatredovisning, baseras i många fall på samma grundinformation. Samanvändbarheten bedöms generellt som låg då uppföljningsperiod och definition av populationer kan variera.

5.4 Numerisk överensstämmelse

Skattningarna i statistiken är konsistenta med följande undantag:

- Antalsredovisningen i tabellerna 430-437 skiljer sig från den i tabellerna 420-423 på så sätt att alla domslut med påföljd fängelse redovisas, oberoende av om påföljden är huvudpåföljd eller inte.
- Antalsredovisningen i tabell 472 skiljer sig från den i övriga tabeller där fängelsepåföljd redovisas på så sätt att alla domslut med påföljd fängelse eller förordnande om fängelse redovisas, oberoende av om påföljden är huvudpåföljd eller inte.

Allmänna uppgifter

A Klassificeringen Sveriges officiella statistik

För statistik som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken.

B Sekretess och personuppgiftsbehandling

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Brå är personuppgiftsansvarig för den behandling av personuppgifter som sker vid statistikframställningen, det innebär att Brå ansvarar för att behandlingen inte strider mot EUs dataskyddsförordning eller svenska författningar om behandling av personuppgifter.

C Bevarande och gallring

Enligt 19 1 § lagen (2001:99) om den officiella statistiken ska personuppgifter gallras hos de statistikansvariga myndigheterna när uppgifterna inte längre används för sitt ändamål.

D Uppgiftsskyldighet

Brås produktion av den officiella kriminalstatistiken baseras på registeruppgifter som lämnas av rättsväsendets olika myndigheter. Statliga myndigheter är enligt 6 § förordningen (2001:100) om den officiella statistiken skyldiga att till statistikansvariga myndigheter lämna de uppgifter som behövs för produktionen av den officiella statistiken. Utöver ovanstående generella skyldighet för statliga myndigheter att lämna uppgifter till statistikproduktionen finns det i olika registerförfattningar en lagstadgad skyldighet för flera av rättsväsendets myndigheter att lämna de uppgifter som är nödvändiga för framställningen av rättsstatistik. Till exempel förordningen (1970:517) om rättsväsendets informationssystem, förordningen (1971:933) om rättsstatistiken, strafföreläggandekungörelsen (1970:60), ordningsbotskungörelsen (1968:199) samt brottsdatalagen (2018:1177).

E EU-reglering och internationell rapportering

Statistiken över personer lagförda för brott ingår i den europeiska statistiken som samlas in av Eurostat enligt en ESS-överenskommelse. Den europeiska statistiken regleras genom EU:s statistikförordning nr 223/2009.

F Historik

Statistik över personer lagförda för brott och antalet lagföringsbeslut har kontinuerligt förts sedan 1830-talet. Statistiska centralbyrån (SCB) skötte produktionen av statistiken till och med 1995 års statistik. Därefter tog Brå över ansvaret. Statistiken har under årens lopp påverkats av olika förändringar, bland annat i lagstiftning och statistikrutiner.

Viss historisk statistik kan laddas ned från Statistiska centralbyråns webbplats, www.scb.se.

G Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Brottsförebyggande rådet
Kontaktinformation	Enheten för rättsstatistik
E-post	statistik@bra.se
Telefon	08-527 58 400